

Til deg som sitter i Finanskomiteen,

Sendt per epost til: Jonas-Gahr.Store@stortinget.no, Første nestleder: Finanskomiteen, A

Finansdep ref. 13/2146

Vår ref. 2001/123

Dato: 1. november 2013

Hvorfor beskytter Finansdepartementet skatteparadiser?

Kortfattet beskrivelse av situasjonen:

Den 14. oktober ble budsjettforslaget lagt fram av Sigbjørn Johnsen. I budsjettforslaget la Sigbjørn Johnsen var et forslag til en ny lov om land-for-land rapportering. Etter en to år lang høringsprosess for å lage en lov som skal bidra til å hindre kapitalflukt la Finansdepartementet fram et lovforslag som gjør at Norge beskytter skatteparadiser. Finanskomiteen behandle og ta stilling til forslaget. PWYP Norge ønsker å varsle Finanskomiteen om at lovforslaget inneholder 4 alvorlige feil:

1. **Lovforslaget beskytter skatteparadiser mot innsyn.** For selskaper som har som forretningsidé å operere i flere land og bruke kompliserte selskapsstrukturer i skatteparadiser for å unngå sine skatteforpliktelser (og arbeidsvilkår for ansatte) i hjemlandet for å redusere skattepliktige inntekter er det naturligvis en gavepakke. Poenget med en land-for-land-rapportering er å gi nøkkelinformasjon per land selskapet er registrert i for å gi sammenliknbar informasjon. Lovforslaget blir derfor ikke fullstendig når ikke alle relevante land oppgis og påliteligheten til tallene synker naturligvis sterkt. Vi minner om at nettopp på grunn av hemmeligholdet i skatteparadiser er det også umulig å vite hva som kan være korrupsjon og hva som er skatteunndragelser. Det ene konverteres enkelt til det andre når muligheten er tilstede. Utvidet land-for-land rapportering er derfor ikke et spesifikt instrument mot korrupsjon, men er et glimrende instrument mot kapitalflukt på generell basis.
2. Lovforslaget holder rapporteringen borte fra årsregnskapet. **Det at lovforslaget ikke krever at rapporteringen kobles til allerede revisorgodkjente reelle regnskapstall er foruroligende, fordi det åpner opp for store omgåelser fra selskapene. Dette er ikke hensikten med loven** og enhver pålitelighet til tallene synker ytterligere.
3. **Lovforslaget gir mulighet til omgåelse for selskapene ved at selskapene selv skal få rapportere enten land-for-land eller prosjekt-for-prosjekt.** Lovforslaget pulveriserer dermed prinsippet om at alle selskaper må rapportere land-for-land for å gi sammenlignbare tall selskaper imellom. Alt kan naturligvis oppgis som "et prosjekt" og inkludere flere land (og skatteparadiser). Hovedpoenget er at informasjon skal publiseres per land selskapet er registrert i, men at det er valgfritt om man vil velge å rapportere på prosjekt i tillegg hvis regler i andre land tilsier dette.
4. **Lovforslaget gir all makt og unntak til selskapene** selv ved at selskapene kan velge EUs minstestandard, til tross for at politikere i EU har bedt Norge om å gå utover EUs minstestandard. Norge få en lov som kan være et eksempel til etterfølgelse for EU som skal revidere sitt regelverk om 3 år. Fordi utvidet land for land rapportering er den billigste, enkleste og mest ubyråkratiske måten å publisere på ville det være en fordel for selskapene.

Kortfattet bakgrunn:

Norge har bistått land i Sør med å få bukt med kapitalflukt slik at de skal kunne beskatte egen industri, i stedet for å motta bistand. USA og EU har vedtatt en minstestandard for åpenhet slik at selskaper må rapportere skattebetalinger i hvert land de er i. Dessverre er minstestandarden tilnærmet verdiløs fordi selskapene kun oppgir isolerte tall uten sammenheng. Tallene er knyttet til.

Proessen i Norge har dreid seg om å lage et regelverk *uten slike hull*. Det avgjørende poenget er at informasjon om skattebetalinger må settes inn i en meningsfull kontekst som gjør det mulig å verifisere hvorvidt skattebetalingene er korrekte.

Det er gjort veldig mye godt arbeid i forkant av at Finanskomiteen får dette til behandling. Publish What You Pay Norge har produsert åtte rapporter bare fra vår egen side for å vise hvordan selskapene omgår dagens regler og for å underbygge forslaget om åpenhetsloven utvidet land for land rapportering. Hensikten er at investorene, herunder Pensjonsfondet – Utland, skal få tilbake mer av kontrollen med sine investeringer i ulike selskaper verden rundt, og at investorer, media og andre interessenter skal kunne følge selskapers pengestrømmer og dermed bidra til at de dårligste selskapene ikke får lov til å fortsette å legge premissene for de «gode» selskapene når det gjelder kapitalflukt.

Åpenhetsloven utvidet land for land rapportering

PWYP Norge mener at dersom selskapene publiserer kun 8 regnskapstall i noter til årsregnskapet for hvert land de er registrert i, så vil dette kunne utgjøre hele forskjellen om man får en effektiv lovgivning eller ikke. Slik får vi troverdige tall i en meningsfull sammenheng. Løsningen er den billigste, enkleste og mest ubyråkratiske. Forslaget er støttet av Finansdepartementets egen arbeidsgruppe i tillegg til organisasjoner som representere store og viktige interessegrupper – investorer, media (Redaktørforeningen), fagorganiserte og ulike myndigheter i Norge.

Åpenhetsloven utvidet land for land rapportering bygger på fire prinsipper:

- Selskaper skal ha like konkurransevilkår.
- Investorer skal være i stand til å følge pengene sine.
- Publiseringen skal være pålitelig og bygge på reviderte og revisorgodkjente regnskapstall slik at vi får regnskapsstandarder av høy kvalitet, som er forståelige og transparente og sammenliknbare i offentlighetens interesse
- Det skal være den billigste, enkleste og mest ubyråkratiske løsningen

En åpenhetslov uten åpenhet om regnskapstallene og en åpenhetslov som er uten alle landene, er en svært underlig åpenhetslov, og gir etter vår vurdering Norge store forklaringsproblemer overfor land i Sør. Det beste vi kan gjøre for land i Sør er å sørge for at en utvidet land-for-land rapportering blir organisert slik at det bidrar til at disse landene får bedre oversikt over kapitalflukt-problematikken. Dette vil igjen kunne bidra til at disse landene, og andre, kan gjøre tilpasninger i sine skattesystemer som gjør til at kapitalflukt kan begrenses og dermed at disse landene kan komme i en netto positiv skatteposisjon og bli uavhengig av bistand.

Hva bør Finanskomiteen gjøre?

Finanskomiteen kan med to enkle grep bidra til at vi får en effektiv åpenhetslov:

1. Kreve at de åtte sentrale regnskapstallene blir tatt med i noter til årsregnskapet
2. Sørge for at disse tallene rapporteres for samtlige land, også skatteparadisene

Når Norge utarbeider en åpenhetslov hvor hensikten er kontroll av selskapers pengestrømmer så er det vesentlig at loven oppfyller hensikten og ikke baseres på tilfeldige prinsipper som legger opp til store omgåelsesmuligheter for selskapene. Det er også av vesentlig betydning at den blir et godt eksempel for andre land som skal utarbeide tilsvarende åpenhetslover, og at den ikke fortsetter å gi selskaper muligheter for omgåelser, på fellesskapets bekostning. En effektiv lov i Norge vil også gi et unikt erfaringsgrunnlag og være viktig når EU skal revidere sin minstestandard om tre år. En effektiv lov vil skape like konkurransevilkår, noe vi mener bør være en stor fordel for både norske selskaper og ikke minst for norske investorer, herunder Statens Pensjonsfond - Utland.

Hvem er PWYP Norge og hva mener vi?

PWYP Norge er den norske avdelingen av et nettverk som består av over 650 organisasjoner fra over 70 land, mange av dem land i Sør. Vi har arbeidet med naturressurser, utvinningsindustri og skattespørsmål i over ti år. Mange land i Sør begynner å se at de gode instrumentene for å få til utvikling i Sør må først implementeres i Nord, fordi det er i Nord at utvinningsindustrien har sine hovedkontorer. Slik er det også med utvidet land-for-land rapportering. Det er VIKTIG at Norge lager en god åpenhetslov koblet til selskapenes regnskap, og ikke en hvor det er mulig å rapportere tall som ikke er koblet til regnskapet.

PWYP Norge skrev nylig kronikken "[Velg åpenhet](#)" i Dagsavisen om hva beslutningstakere må vite for å velge åpenhet. Kronikken forteller hvorfor koblingen til regnskapet er viktig. En annen kronikk "[Åpenhetslov uten åpenhet](#)" i Klassekampen tar for seg noen av motargumentene og imøtegår dem.

Hovedpoenget er at en åpenhetslov *uten* kobling til selskapenes regnskap, er en åpenhetslov uten full åpenhet. En åpenhetslov *uten* kobling til selskapenes regnskap vil tilsløre mer enn den avslører, og være mindre troverdig. Den vil også gjøre rapporteringen mer kostbar enn nødvendig. Det er blitt påstått at de 8 regnskapstallene PWYP Norge mener må bli inntatt som note til årsregnskapet i konserner, medfører økte kostnader til revisjon. Dette medfører ikke riktighet. De tallene PWYP Norge ber om at blir tatt inn i noter til regnskapet *er allerede revidert* i forbindelse med revisjon av konsernregnskapet. Det er kun snakk om at selskapet må *rapportere* dem. Det er både billigere og enklere å rapportere allerede reviderte tall i en rapport som allerede lages (årsregnskapet), enn å lage en separat rapport.

Se også våre nettsider om [Åpenhetsloven utvidet land for land rapportering](#).

Les gjerne også PWYP Norges [høringsinnspill](#) i 2013 for utfyllende informasjon.

Hvem støtter allerede opp omkring åpenhetsloven?

Investorer og over en halv million fagorganiserte i Norge [støtter allerede opp om lovgivningen](#). Investorers kontroll over egne pengeplasserings har blitt mer og mer svekket etterhvert som selskapene er blitt stadig større og investorenes innsikt er blitt redusert. En åpenhetslov som kobler land-for-land rapportering til selskapenes regnskap gjennom rapportering i noter til regnskapet, vil være av avgjørende betydning for å gi investorene tilbake noe av kontrollen med hva som skjer i store, globale selskaper. Og gjøre det mulig å stille relevante spørsmål.

Stortingspolitiker og medlem av finanskomiteen, Hans Olav Syversen (KrF), sendte et [skriftlig spørsmål til Finansministeren](#) Sigbjørn Johnsen (AP). Syversen etterspurte hvorvidt den kommende norske åpenhetsloven vil baseres på reelle regnskapstall, for slik å sikre offentlighetens innsikt og en troverdig og åpen rapportering. Finansministeren har svart, som helt riktig er, at "*det er ikke eksplisitt forbud i regnskapsdirektivet mot å innta LLR som en del av årsregnskapet*". Men, Finansministeren sa ikke at han selv vil legge fram et slikt forslag. Det gjorde han heller ikke. Finansministeren sa kun at Stortinget må behandle forslaget som legges fram.

PWYP Norge skrev brev til Finansdepartementet om "[presisering av terminologi](#)" fordi rapporten fra Arbeidsutvalget kom i skade for, med hensikt eller uten hensikt, å tillegge PWYP Norge en formulering som kan velte åpenhetsloven. Ordvalget det gjelder og som ble lagt til grunn for anbefalingene er "avstemming" mot regnskapet. Forslaget fra PWYP Norge går **ikke** ut på å *avstemme* land-for-land rapporteringen mot årsregnskapet. Avstemming vil kun åpne opp for at hvilke som helst tall kan rapporteres og differansen legges i avstemmingen.

Forslaget fra PWYP Norge går ut på å **splitte 8 nøkkeltall i årsregnskapet ned på land og at dette enkelt kan gjøres i noter til regnskapet**. Dette vil medføre at reelle regnskapstall vil komme på bordet.

Valget mellom «avstemming mot regnskapet» og «regnskapstall» kan se tilforlatelig ut, men det vil ha enorme konsekvenser for hvilke tall offentligheten vil kunne komme til å få se. Arbeidsgruppas ordvalg skaper et premiss som får lov til styre andre aktørers oppfatning av hvordan selskaper faktisk konsoliderer sine regnskaper og hvilke tall som bes rapportert. Derfor var dette brevet om presisering av terminologi svært viktig.

Noen motargumenter og PWYP Norges svar til disse

Motargumentene som er forelagt for, og videreført av blant annet Finansdepartementet, er de samme motargumentene som oljeselskapene og skatteparadisene fører.

Men det er ikke skatteparadiser som holder informasjon skjult overfor det landet der hvor selskaper har sine skatteforpliktelser (og som gjør det mulig å skjule eventuell korrupsjon og skatteunndragelser) i hjemlandet som skal bestemme politikken i Norge. Det er heller ikke verdens "verstingselskaper" som står for menneskerettighetsbrudd og miljøkatastrofer som skal bestemme politikken i Norge.

To kriterier må være oppfylt for at åpenhetsloven om utvidet land for land rapportering skal være (1) så effektiv som mulig og (2) så billig som mulig å gjennomføre:

- 1) **Innhold:** Rapporteringen må være meningsfull. Skattebetalinger må settes inn i sin naturlige kontekst.
- 2) **Form:** Rapportering av kontekst må være basert på reelle regnskapstall og framgå i noter til årsregnskapet.

Dersom lovforslaget framlagt av Sigbjørn Johnsen blir stående vil det medføre at:

Publish What You Pay Norway (PWYP Norway)

Post: Brugata 1, 0186 Oslo, Norway.

Web: www.pwyp.no Twitter: PWYPNorway Facebook: PWYPNorway Email: post@pwyp.no Org.nr.: 997 534 077

- norske selskaper vil få dårligere konkurransevilkår enn multinasjonale selskaper
- en fri konkurranse i et fritt marked blir ødelagt
- det bli dyrere og mer byråkratisk for norske selskaper
- et norsk erfaringsgrunnlag vil bli oversett i EU
- vanlige arbeidstakere må betale for selskapers skatteunndragelser
- investorer vil bli hindret i å følge opp sine investeringer

1. "Arbeidsgruppen har lagt til grunn at LLR-rapporten skal være en separat rapport".

PWYP Norges kommentar:

Arbeidsgruppas anbefaling er basert på den *minimumsenigheten* det var mulig å komme frem til i en gruppe der oljebransjen og revisjonsbransjen selv var sterkt representert (3 av 6 medlemmer, stemmevekt 4 av 7 dersom lederen av arbeidsgruppen har dobbeltstemme) og der ikke-kommersielle interesser som for eksempel PWYP Norge ikke var representert, selv om vi etterspurte muligheten til å fremme ikke-kommersielle synspunkter og faktagrunnlag.

Dersom oljebransjen og revisjonsbransjen får lov til å bestemme, vil det naturligvis bli lagt opp til en rapportering utenfor regnskapet. Alle andre - investorer, statistikkbyråer, media, sivilsamfunn, Utenriksdepartementet, NORAD, ambassadene, Oljedirektoratet (Olje for Utvikling), skatteadministrasjoner - vil være tjent med å få rapportert de 8 regnskapstallene land for land i note til årsregnskapet. Om selskapene ønsker å rapportere detaljerte skatteopplysninger i tråd med reglene i USA og EU er forsåvidt i orden, men de 8 regnskapstallene som setter den detaljerte skatterapporteringen inn i den rette kontekst hører ikke hjemme andre steder enn i noter til årsregnskapet

2. "EUs nye regnskapsdirektiv gir etter vår vurdering anvisning på at det skal utarbeides en egen LLR-rapport som er separat fra årsregnskapet. At LLR skal avgis som en separat rapport fremgår eksplisitt av direktivets fortale, men også den aktuelle direktivbestemmelsen tyder på at det skal utarbeides en separat rapport".

PWYP Norges kommentar:

Rapportering av regnskapstall utenfor årsregnskapet er en avsporing. Med eller uten hensikt. PWYP Norge har lenge arbeidet for at betalte skatter må settes inn i sin naturlige kontekst - regnskapet. Den beste, billigste og enkleste konteksten er å knytte betalte skatter til regnskapet. Det kan best gjøres ved å rapportere følgende regnskapstall som knytter seg til betalte skatter i noter til årsregnskapet:

- (1) Investering – foreslått av både PWYP Norge og arbeidsgruppen
- (2) Produksjon – foreslått av både PWYP og arbeidsgruppen
- (3) Salgsinntekter – foreslått av både PWYP og arbeidsgruppen
- (4a) Kostnader – foreslått av PWYP (gjørne brutt ned på kjøp av varer og tjenester, lønn, andre driftskostnader og netto finanskostnader)
- (4b) Kjøp av varer og tjenester – foreslått av arbeidsgruppen
- (5) Antall ansatte – foreslått av arbeidsgruppen og støttet av PWYP

Publish What You Pay Norway (PWYP Norway)

Post: Brugata 1, 0186 Oslo, Norway.

Web: www.pwyp.no Twitter: PWYPNorway Facebook: PWYPNorway Email: post@pwyp.no Org.nr.: 997 534 077

- (6) Betalbar skattegjeld 1/1 - foreslått som 3 tall fra PWYP, som 1 tall fra arbeidsgruppen med nedbryting lik EU-direktivet (det siste også støttet av PWYP)
- (7) + Årets betalbare skatt i resultatregnskapet – se kommentar til (6) over
- (8) – Betalbar skattegjeld 31/12 – se kommentar til (6) over

Forklaring:

- Investeringer (1) og Produksjon (2) er bakgrunnsinformasjon for Salgsinntekt (3).
- Salgsinntekt (3) – Kostnader (4a) = årets overskudd som årets betalbare skatt (7) kan relateres til.
(Til sammenligning gir Salgsinntekt (3) – Kjøp av varer og tjenester (4b) et meningsløst tall, noe som tilsier at arbeidsgruppens forslag ikke bør følges akkurat på dette punktet og totale kostnader (4a) slik foreslått av PWYP Norge bør velges i stedet.)
- Antall ansatte (5) gir grunnlag for å kalkulere nøkkeltall.
- Regnskapstallene (6) + (7) – (8) = årets betalte skatt og skal være lik EU-rapporteringen

Det er disse 8 regnskapstallene (herunder 4a, ikke 4b som er en avsporing) som PWYP mener skal rapporteres i noter til årsregnskapet og som vil være av vesentlig interesse for investorer, media, myndigheter, sivilsamfunn m.fl.. EU har ikke tilsvarende rapporteringskrav knyttet til kontekst foreløpig, men PWYP mener at både EU og USA vil oppdage veldig fort at rapporteringen som foreslås/er vedtatt i EU og USA vil være utilstrekkelig, fordi betalte skatter ikke rapporteres i sin naturlige kontekst, og det vil være nødvendig å utvide LLR-rapporteringen også i EU og USA med noter til årsregnskapet. Kun slik vil LLR-rapporteringen settes inn i sin naturlige sammenheng.

Det er denne regnskapskonteksten som PWYP Norge mener skal rapporteres i noter til årsregnskapet. Når *konteksten til betalte skatter* er rapportert i noter til årsregnskapet, så er det veldig naturlig at også *nedsplittingen av betalte skatter* i EU-lovgivningen også rapporteres samme sted (dvs i noter til årsregnskapet), men dette er som sagt ikke helt nødvendig. Dersom EU velger å la selskapene rapportere selve nedsplittingen av betalte skatter utenfor årsregnskapet, og man i Norge legger til grunn det samme, så har ikke PWYP sterke synspunkter på dette. Det som imidlertid må være åpenbart er at rapporteringen av de 8 regnskapstallene ovenfor, som lager konteksten til hele LLR-rapporteringen, ikke hører hjemme andre steder enn i noter til årsregnskapet.

En mulig tekst til lovforslag kunne være:

«I noter til årsregnskapet skal presenteres, land for land,

(1) Investeringer

(2) Produksjon

(3) Salgsinntekt

(4) Kostnader (kjøp av varer og tjenester, lønn, andre driftskostnader og netto finanskostnader)

(5) Antall ansatte

(6) Betalbar skattegjeld 1/1

(7) Årets betalbare skatt i resultatregnskapet

(8) Betalbar skattegjeld 31/12

Betalte skatter (6 + 7 – 8) skal brytes ned i tråd med [EU-direktivets nedbryting]. Selskapet kan velge om nedbrytingen skal rapporteres i separat rapport eller inntas som del av noten til årsregnskapet»

3. "I høringssvaret viser PWYP til at: "det fra revisjonsbransjen er blitt hevdet at land-for-land rapportering ikke er regnskapsinformasjon, og at LLR derfor ikke bør tas inn i finansregnskapet". PWYP skriver videre: "Dette skyldes tilsynelatende at land-for-land rapportering tradisjonelt er koblet til rapportering av betalte skatter, dvs skatter etter kontantprinsippet og ikke skatter i resultatregnskapet". Vi viser til at det ikke er praktisk mulig å sammenstille opplysninger om faktiske betalinger til myndigheter etter et kontantprinsipp, slik direktivets LLR-bestemmelser legger opp til, med opplysninger om estimert påløpt skatt periodisert etter regnskapslovens krav (transaksjonsprinsippet, opptjeningsprinsippet og sammenstillingsprinsippet, jf. regnskapsloven § 4-1 nr. 1 til 3.) Det er derfor ikke mulig å føre de opplysningene som direktivet krever i de lovpålagte oppstillingene i årsregnskapet (resultatregnskapet og balansen)".

PWYP Norges kommentar:

Selvfølgelig er det ikke bare praktisk mulig, men faktisk ganske enkelt, å sammenstille kontantprinsippet som legges til grunn for nedbrytingen av skattene i LLR med regnskapsprinsippene i regnskapsloven (transaksjonsprinsippet, opptjeningsprinsippet, sammenstillingsprinsippet). Dette skjer enkelt med de 8 regnskapstallene som PWYP Norge har bedt om blir rapportert i note til årsregnskapet og som skal stemme med årsregnskapets tall.

Mesteparten av betalte skatter blir rapportert i betalbar skatt i balansen og i årets betalbare skatt i resultatregnskapet.

$$\begin{aligned} & \text{Betalbar skatt 1/1} + \text{Årets betalbare skatt i resultatet} - \text{Betalbar skatt 31/12} \\ & = \text{ÅRETS BETALTE SKATT} \end{aligned}$$

Ved å rapportere disse 3 regnskapsstørrelsene er dermed grunnlaget lagt for å sette betalte skatter (kontantprinsippet) inn i sin naturlige kontekst: regnskapet.

I nedbrytingen av skatter etter EU-direktivets prinsipper så vil det være naturlig å splitte nedbrytingen i to deler:

1. Første del vil være skatter som rapporteres via skattelinjene i regnskapet og som derfor AUTOMATISK stemmer med ÅRETS BETALTE SKATT fra regnskapet over. Disse skattene MÅ stemme mellom kontantprinsipp og regnskapsprinsippene fordi disse skattene legges til grunn for fradrag i morselskapets selvangivelse for krav om kreditfradrag for betalt skatt i andre land. Dersom det er avvik mellom kontantprinsippet og regnskapsprinsippene på dette området så må det skyldes at en skatt som er betalt, ikke er registrert i regnskapet. Det vil i så tilfelle være et avvik fra regnskapsprinsippet (dvs. at regnskapet er feil) fordi en skatt som er betalt innenfor en regnskapsperiode og som gjelder den regnskapsperioden, også skal registreres i regnskapet innenfor samme regnskapsperiode. Selskapet vil i slike tilfeller ha insentiv til å forbedre sine regnskapsrutiner.
2. Andre del vil være skatter som i regnskapet rapporteres UTENFOR skattelinjene i regnskapet og som derfor inngår i kostnader i regnskapet (slik som CO2-avgift på norsk sokkel og lokale skatter som det ikke kreves kreditfradrag for). Disse skattene periodiseres sjelden i regnskapet, men registreres i den regnskapsperioden de betales fordi de som oftest gjelder samme regnskapsperiode. Andre del av nedbrytingen av skatter vil da være en reklassifisering fra kostnadsdelen i regnskapet til betalte skatter i

nedbrytingen etter EU-direktivet. Disse skattene er enkle å skille fra skattene i selskapets skattelinjer fordi de utgjør en egen klasse av betalinger som det ikke kan kreves kreditfradrag for.

Spørsmålet til dem som mener at dette ikke er praktisk mulig må bli:

- Hvordan tror man at betalte skatter (kontantprinsippet) registreres i regnskapet (regnskapsprinsippene)?
- Dersom man er uenig i at ovenstående gir en god beskrivelse av hvordan betalte skatter og skatter har sammenheng i regnskapet, kan det da legges fram en alternativ forståelse som forklarer hvorfor de tror at tingenes tilstand ikke er slik?

4. "Etter vår vurdering synes muligheten til å innta LLR som noteopplysning i årsregnskapet også uhensiktsmessig, ettersom notene må knyttes til enkeltposter i regnskapet. Å kreve LLR inntatt som noteopplysninger ville bare være praktisk mulig for de utvidede opplysningskravene som arbeidsgruppen legger opp til i sin rapport, mens betalinger til myndighetene fortsatt ville måtte presenteres i en egen rapport. Etter vår vurdering vil tilleggsopplysningene bli mindre tilgjengelige for brukerne dersom de presentasjonsmessig skilles fra opplysninger om betalinger til myndigheter. Dette tilsier at alle opplysningene som inngår i "utvidet" LLR bør gis i en egen samlet rapport, istedenfor at opplysningene presenteres dels i noter og dels i en egen rapport."

PWYP Norges kommentar:

Tvert imot er det veldig *hensiktsmessig* å innta LLRs regnskapskontekst som note til årsregnskapet. Notetilknytningen til enkeltposter i regnskapet vil være som følger:

- (1) *Investeringer* --> notehenviing fra anleggsmidler i balansen eller ingen notehenviing på grunn av at det på denne regnskapslinjen allerede henvises til anleggsnote. Årets investeringer i anleggsnoten vil være lik sum investeringer per land i land-for-land noten.
- (2) *Produksjon* --> oppgis i note, men ingen notehenviing fra resultatregnskap eller balanse, eventuelt notehenviing fra (periodiserte) salgsinntekter (det forutsettes at det er solgt produksjon som rapporteres).
- (3) *Salgsinntekt* --> notehenviing fra (periodiserte) salgsinntekter.
- (4) *Kostnader* --> oppgis i note, men ingen notehenviing fra resultatregnskapet, eller notehenviing fra den enkelte regnskapslinje dersom kostnader brytes ned på regnskapslinjer (kjøp av varer og tjenester, lønn, andre drifts-kostnader, netto finanskostnader).
- (5) *Antall ansatte* --> oppgis i note men ingen notehenviing. Sum ansatte må stemme med antall ansatte som oppgis i styrets årsberetning.
- (6) *Betalbar skattegjeld 1/1* --> notehenviing.
- (7) *Årets betalbare skatt i resultatregnskapet* --> notehenviing.
- (8) *Betalbar skattegjeld 31/12* --> notehenviing.

Det er *koblingen til regnskapet* som er av helt avgjørende betydning for at betalte skatter skal ha troverdighet blant investorer, media, myndigheter og sivilsamfunn mv. Samtidig er dette den beste, billigste og enkleste måten å rapportere land-for-land på, selv for store selskaper. Å da påstå at den eneste naturlige plasseringen av disse *regnskapstallene*, som er som note til årsregnskapet,

blir *uhensiktsmessig* synes å være en veldig firkantet virkelighetsforståelse. Vi har til et annet lignende spørsmål foreslått følgende: «*Selskapet kan velge om nedbrytingen skal rapporteres i separat rapport eller inntas som del av noten til årsregnskapet*». Det betyr at selskaper kan utvide noten med nedbrytingen av skattene i tråd med EU-direktivet dersom de finner dette mer hensiktsmessig enn separat rapportering, men kan også velge separat rapportering av nedbrytingen. Presentasjon av de 8 regnskapstallene som gir *den naturlige konteksten* som land-for-land rapporteringen gjøres i, hører ikke hjemme andre steder enn i note til årsregnskapet.

5. "En løsning der LLR integreres i årsregnskapet vil også innebære at rapporten underlegges krav til full revisjon. Arbeidsgruppen uttaler at full revisjon på disaggregert nivå med svært lav vesentlighet antas å innebære en ikke ubetydelig merkostnad for selskapene. Vi er enig i arbeidsgruppens vurdering på dette punktet, og kan ikke se at PWYP har fremmet viktige argumenter som imøtegår denne vurderingen."

PWYP Norges kommentar:

Dette er allerede reviderte tall. PWYP Norge har vanskeligheter med å se hvilke argumenter som skulle være MER vektige enn dette. Det betyr at det ikke skal foreligge noen merkostnad av noen betydning for selskapene knyttet til disse tallene til tross for hva som hevdes fra oljeindustrien og revisjonsbransjen.

- (1) Investeringer --> allerede idag underlagt revisjon i forbindelse med konsolidering ned på landnivå eller alternativt ned på selskapsnivå. Siden juridiske enheter er begrenset til enkeltland vil det i det siste tilfelle være enkelt å summere opp enkelt-selskaper til landnivå uten ytterligere revisjon da summen av investeringer land-for-land og konsernelimineringer vil stemme overens med alle reviderte nivåer i konsernregnskapet.
- (2) Produksjon --> allerede underlagt revisjon. Se kommentar investeringer.
- (3) Salgsinntekt --> allerede underlagt revisjon. Se kommentar investeringer.
- (4) Kostnader --> allerede underlagt revisjon. Se kommentar investeringer.
- (5) Antall ansatte --> allerede underlagt revisjon i forbindelse med kontroll av styrets beretning i konsernet.
- (6) Betalbar skattegjeld 1/1 --> allerede underlagt revisjon. Se kommentar investeringer.
- (7) Årets betalbare skatt i resultatregnskapet --> allerede underlagt revisjon. Se kommentar investeringer.
- (8) Betalbar skattegjeld 31/12 --> allerede underlagt revisjon. Se kommentar investeringer.

Det mest hensiktsmessige, billigste og enkleste er derfor å kreve at selskapene oppgir disse åtte regnskapstallene for hvert land de opererer i, og rapporterer disse i noter til årsregnskapet. For alle skatter som rapporteres på skattelinjene i regnskapet så vil summen av alle land pluss konsernelimineringer automatisk stemme med hovedtallene i konsernregnskapet. Det er dermed ikke nødvendig med kostbar revisjon eller tungvint tilleggsrapportering for de skattene som rapporteres via selskapenes regnskapslinjer. I tillegg vil det være et begrenset antall skatter av relativt ubetydelige beløp i konsernsammenheng som vil være ført som kostnad i regnskapet og ikke på skattelinjene (jfr CO2-avgiften i Norge). Disse skattene, som ikke er krediterbare i morselskapets selvangivelse, vil normalt være under vesentlighetsgrensen for konsernrevisor både enkeltvis og samlet. Det er dermed heller ikke for disse skattestørrelsene nødvendig med hverken kostbar revisjon eller tungvint tilleggsrapportering. Dersom de skulle vise seg å være vesentlige for konsernrevisor, f.eks. royalties knyttet til utvinningsvirksomhet i utlandet, så skal konsernrevisor allerede ha gjennomført konsernrevisjon av f.eks. royalties, og dermed er det kun rapporteringen i note til årsregnskapet som gjenstår.

6. "Vi har vurdert om selskapenes LLR-rapportering kan underlegges en såkalt konsistenssjekk av revisor, til erstatning for full revisjon, slik som for selskapenes samfunnsansvarsrapportering. Slik vi vurderer det vil en konsistenssjekk av LLR innebære betydelig større kostnader for foretakene enn en konsistenssjekk av samfunnsansvarsrapporteringen. Det vises til at rapportering av samfunnsansvar ikke gjelder tallstørrelser som er sammenlignbare med opplysningene som for øvrig fremgår av foretakenes årsregnskap. En konsistenssjekk av LLR med tallopplysninger vil i realiteten innebære en tilnærmet full revisjon der revisor blant annet må ta hensyn til ulike periodiseringsregler i LLR-rapporten og i årsregnskapet".

PWYP Norges kommentar:

Vi har besvart spørsmålene om revisjon, og har konkludert med at det å innta de nevnte 8 regnskapstall i note til årsregnskapet:

- Ikke vil medføre merkostnad til ytterligere revisjon for skattetall som er ført på selskapets skattelinjer, da disse allerede er underlagt full revisjon i forbindelse med konsolideringen.
- Ikke vil medføre merkostnad til ytterligere revisjon for skattetall som er ført som kostnad og ikke som del av selskapets skattelinjer, da disse vil både enkeltvis og samlet normalt vil være betydelig under vesentlighetsgrensen til konsernrevisor eller allerede revidert fordi de er over vesentlighetsgrensen.

Det vil derfor være fullstendig uhensiktsmessig IKKE å rapportere disse tallene i note til årsregnskapet og benytte det faktum at tallene enten er (1) allerede revidert (skattetall i selskapets skattelinjer eller vesentlige skatter ført blant kostnader) eller (2) under vesentlighetsgrensen. Spørsmålet om konsistenssjekk eller full revisjon blir dermed hypotetisk og vil kun reises dersom rapporteringen av de 8 regnskapstallene IKKE er endel av notene til årsregnskapet.

7. "Vi kan ikke se at nytten brukerne vil ha av at det gjennomføres en revisjon/ekstern verifikasjon vil stå i forhold til de betydelige kostnadene en revisjon/ekstern verifikasjon vil innebære".

PWYP Norges kommentar:

Dette er allerede reviderte tall som vist i svaret til et annet spørsmål. Spørsmålsstilleren må derfor heller påvise HVORFOR allerede reviderte tall må underlegges ytterligere revisjon. Eneste sted spørsmålet om revisjon og påfølgende merkostnader til slik revisjon vil oppstå er dersom LLR-rapporteringen skjer utenfor regnskapet og det blir stilt krav om revisjon på grunn av manglende troverdighet av tallmateriale som ligger utenfor regnskapet.

Nytteverdien av utvidet land-for-land rapportering i note til årsregnskapet er åpenbar:

- Konteksten som betalbar skatt presenteres innenfor er koblet til et allerede revidert regnskap
- Det blir mye vanskeligere for konkurrenter til «de gode selskapene» å unndra seg korrekt rapportering, nettopp fordi at regnskapstallene som nedbrytingen av skatter skal kontrolleres mot er rapportert i noter til årsregnskapet
- Investorer vil ha stor nytte av å få større innsikt i de selskapene de har valgt å investere

pengene sine i, og dermed kan de også bedre kontrollere at selskapet ivaretar investeringene deres på en god måte. Da låses de økonomiske tallene fast land for land og vil være tilgjengelige så lenge årsrapporter for selskapet er tilgjengelige. Dette vil over tid være en stor fordel for til eksempel oljefondet, som over tid vil kunne høste store gevinster, på lik linje med andre investorer, på at selskaper må rapportere de etterspurte 8 regnskapstallene i note til konsernregnskapet.

- Media vil ha stor nytte av en utvidet land-for-land rapportering som presenteres i note til årsregnskapet. Da låses de økonomiske tallene fast land for land og vil være tilgjengelige så lenge årsrapporter for selskapet er tilgjengelige. Media klarer ikke alltid å følge opp saker der og da, og da er det svært nyttig at særlig disse 8 regnskapstallene er presentert i noter til regnskapet. Når disse 8 tallene ligger i note til regnskapet så vil det være lettere å kunne etterspørre en eventuell nedbryting i særskilt rapportering på et senere tidspunkt.
- Myndigheter vil ha stor nytte av en rapportering i regnskapet, fordi det vil da være en klar og tydelig kobling mellom det myndigheter presenteres fra selskaper verden over og de individuelle selvangivelser som leveres i de enkelte land. Det er svært gunstig at myndighetene kan kontrollere at nedbryting av regnskapstall land-for-land faktisk stemmer overens med regnskapene som legges frem i det enkelte land, og at selskapene kan forklare forskjeller (f.eks. i regnskapsprinsipper) til landenes myndigheter.
- Sivilsamfunn vil ha stor nytte av rapportering i regnskapet. Sivilsamfunn vil som media ha behov for å ha tallmaterialet tilgjengelig i lang tid, og det vil man kunne sørge for ved at de etterspurte 8 regnskapstallene inntas i note til årsregnskapet. Tallmaterialet vil da være tilgjengelig så lenge som årsrapporter er tilgjengelig for interesserte.

Nytten er derfor svært stor for ulike interessenter. Da har vi ikke engang nevnt nytteverdien for statistikk over verdenshandelen dersom utvidet land-for-land rapportering blir vanlig for de fleste selskaper over tid (neste 5-20 år). Også av denne årsak er det derfor av vital interesse å få de 8 regnskapstallene rapportert som note til årsregnskapet, og ikke bare som tilfeldige tall i en separat rapportering som statistikkbyråer ikke kan benytte til annet enn å regne opp betalt skatt til de ulike landene.

Mot denne store nytteverdien for mange interessenter står et udokumentert utsagn om «de betydelige kostnadene» forbundet med dette. Vi har imidlertid i tilknytning til et annet spørsmål vist til at de 8 regnskapstallene som etterspørres i note til årsregnskapet er allerede revidert av konsernrevisor, og dermed gjenstår kun rapporteringen i note til årsregnskapet. De som hevder at dette tallmaterialet ikke er revidert må legge frem dokumentasjon for denne påstanden. PWYP Norge vet at slik dokumentasjon ikke finnes fordi konsernrevisor nødvendigvis må ha foretatt full revisjon etter vesentlighetskriterier av det etterspurte tallmaterialet. Dette er ikke vanskelig, men fremstilles som vanskelig av oljeindustrien og revisjonsbransjen. Kanskje enda en grunn til å utvide arbeidsgrupper som nedsettes av regjeringen til å også inkludere andre interessegrupper neste gang?

8. "Dette er jo allerede en del av årsberetningen som styret avlegger og det er vel ikke noe galt i det? Det er jo bare det at det ikke er et krav om at det er konsoliderte regnskapstall som legges fram? Det betyr vel ikke at det er hvilke som helst tall som kan legges fram? Det er vel feil! Det ville jo være rart om selskapene rapporterte noe annerledes enn de har i regnskapene sine? Er ikke dette bare mindre detaljer da?"

PWYP Norges kommentar:

Det er ikke feil at selskapene kan rapportere hva de vil hvis LLR-rapporteringen legges helt utenfor regnskapet. Innenfor regnskapet så snakker vi om ferdig reviderte tall og ingen merkostnad av noen betydning til revisjon. Utenfor regnskapet så snakker vi om en separat rapportering som ingen kan dobbeltkontrollere dersom revisor (gjennom regnskapet) ikke har sett konsolideringsmaterialet. Det blir derfor fullt mulig for konserner å «unndra» enkelte land fra rapporteringen når ingen har sett på selve tallmaterialet. Å tro at selskaper som ser seg tjent med å unndra milliarder av kroner fra beskatning i utviklingsland ikke «tør» å rapportere noe annet enn det som er i regnskapene er dessverre ganske naivt. Dette er IKKE en «minor detail». Dette handler om å få dette inn i noter til årsregnskapet og at samtlige selskaper stilles likt i rapporteringen, ellers vil man fortsette å akseptere at de «dårligste» selskapene leder an i tåkelegging av regnskapsinformasjon og dermed skaper usunn konkurranse i forhold til øvrige selskaper.

9. Er det ikke egentlig bra slik som det er nå? Da kan jo sivilsamfunns-organisasjoner som dere påpeke det dersom det er avvik? Da kan det være forhold å undersøke, som igjen kan føre til oppmerksomhet i media. Dette trenger ikke å være en ulempe.

PWYP Norges kommentar:

Jo, det er en kjempeulempe. Hvorfor i alle verden skal sivilsamfunnsorganisasjoner (og andre aktører som investorer, media, journalister, statlige departementer osv.) og andre bruke store ressurser på å kontrollere LLR-rapporteringen når vi kan få den fiks ferdig i regnskapet uten merkostnad til revisjon? Hvordan skal man kunne kommunisere eventuelle avvik overfor alle de som setter sin lit til regnskapet; investorer, media, myndigheter i mange land, sivilsamfunn i mange land? Dette blir selvsagt en helt håpløst stor oppgave, og vi gjør storsamfunnet en bjørnetjeneste dersom vi ikke legger opp rapporteringen riktig fra starten av. Fokuset til sivilsamfunnet bør være å analysere tallmaterialet fra en troverdig og standardisert LLR-rapportering, for å finne ut hvor store skjevheter det er med eventuell overskuddsgenerering i de enkelte land sett i forhold til skattene som faktisk betales - ikke å se om LLR-rapporteringen er riktig eller ikke. Det er ikke poenget at sivilsamfunnsorganisasjoner skal være revisjonsbyråer!

Poenget må være at borgere kan ha tillit til at myndighetene sørger for at vi får på plass et lovverk som gjør at vi kan ha tillit til at det som rapporteres fra selskapene er tall som er troverdige.

10. "Men er ikke egentlig en slags "delvis uetisk skatteplanlegging" så innarbeidet nå i selskapers kultur at dette er ideer som kanskje må modnes i et passende tempo? Kan det være fint å se på dette om tre år heller? Er det ikke lurt å ta litt lærdom av erfaringene først?"

PWYP Norges kommentar:

Vi snakker ikke om «uetisk skatteplanlegging». Skatteplanlegging går under begrepet "Tax Avoidance". LLR-rapporteringen vil helt sikkert være med og styre skatteplanlegging i en mer etisk retning. Analyser av rapporteringen av sivilsamfunn, media og andre vil kunne medføre nettopp dette, altså at analyser som gjøres vil påvirke dialogen i tiden fremover og dermed endre «uetisk skatteplanlegging» i mer etisk retning.

Mer alvorlig enn "Tax Avoidance" (skatteplanlegging) er imidlertid "Tax Evasion", dvs. *skatteunndragelser*. Problemet er at det er umulig å kunne vite hva som er hva av de to, fordi det er mulig å kjøpe hemmelighet i skatteparadis som gjør det enkelt å konvertere det ene til det andre. Skatteunndragelser er det en fordel å få stanset hurtigst mulig fordi det er blant annet skatteunndragelsene som gjør til at «dårlige» selskaper klarer å oppmagasinere mer kapital enn «bedre» selskaper og at «dårlige» selskaper over tid derfor har kapital nok til å overta «bedre» selskaper. Dette er det som blant annet har skjedd i Transocean, der et selskap som har hovedvirksomheten sin ut fra et skatteparadis har overtatt andre riggselskaper på grunn av at de hadde større pengesekk. Men også større deler av næringslivet risikerer dermed å overtas eller utkonkurreres av «dårlige» selskaper. I prosessen så vil markedsverdien til de selskapene som overtas kunne reduseres til direkte skade for investorer ved at «dårlige» selskaper legger ut «drittpakker» om de andre selskapene for at de skal kunne overta dem til en rimeligere penge. Det er også enklere i «dårlige» selskaper å kvitte seg med minoritetsaksjonærer med skitne triks samt å ta selskaper av børs for å unngå investorinnsyn. Dette er til direkte skade for investorer og storsamfunnet forøvrig. Den som ikke tror at dette foregår har ikke fulgt med i internasjonale forretningsnyheter.

Hva om jeg får motargumenter som jeg ikke vet svaret på?

Ta kontakt! Epost: post@pwyp.no

Saksområdet er så komplisert og utilgjengelig at det er vanskelig for de fleste å gripe inn. Det er et demokratisk problem dersom det kun er eksperter med egeninteresser som får lov til å legge premissene for debatten omkring og innholdet i en nødvendig åpenhetsreform. Resultatet kan da bli en ineffektiv og utilstrekkelig lovgivning. Motargumenter bør ikke få stå uimotsagt.

Hvordan kan jeg bli holdt orientert om hva som skjer videre?

1. Registrer din epost for [ukentlig nyhetsbrev](#) på våre nettsider <http://www.pwyp.no>
2. Følg med oss på [Facebook.com/PWYPNorway](https://www.facebook.com/PWYPNorway)
3. Følg oss på [Twitter.com/PWYPNorway](https://twitter.com/PWYPNorway)

Med vennlig hilsen,



Mona Thowsen
Generalsekretær,
PWYP Norway

PWYP is a global network of over 650 civil society organizations from over 70 countries promoting transparency and accountability in the extractive industries.